

0231 ენის დაუფლება LANGUAGE ACQUISITION

ანა გილელსი, მიაა ყოლბაია
ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

დიასპორაში სასაუბრო ებრაული ენის სწავლების მეთოდები

ბუნებრივია, რომ მოცემული სტატიის სათაურში ყველა სიტყვა ნაცნობია თქვენთვის. მაგრამ მაინც, მოდით ავხსნათ ამ სიტყვების ჩვენეული გაგება. სწავლების მეთოდოლოგია არის მეთოდი ან მეთოდთა ერთობლიობა, რომლითაც ან რომლებითაც მასწავლებელი თავის ცოდნას უზიარებს მოსწავლეებს, ეხმარება მათ ენის დაუფლებაში. ამავდროულად, მასწავლებლის როლი წარმოდგენილად რთულია. მან უნდა მოძებნოს მიდგომის გზები თითოეულ მოსწავლესთან, მისი ხასიათისა და შესაძლებლობების გათვალისწინებით. არიან სტუდენტები, რომელთაც გააჩნიათ ინტუიციური აზროვნება და არიან სტუდენტები, რომელთა აზროვნებას შეიძლება ეწოდოს მოწესრიგებული, ორგანიზებული. ეს უკანასკნელი ცდილობენ წარმოიდგინონ შესასწავლი მასალა ცხრილის სახით [1,2]. ასეთი მოსწავლეები, ფიგურალურად რომ ვთქვათ, იმდენ ხეს ხედავენ, რომ ავიწყდებათ ტყის არსებობა, ხოლო ინტუიციურად მოაზროვნე მოსწავლეები, კი პირიქით, ხედავენ ტყეს და ივიწყებენ ცალკეული ხეების არსებობას. ბედნიერია მასწავლებელი, რომლის მოსწავლეები „ოქროს შუალედის“ წარმომადგენლები არიან. ებრაული ენა, ეს არის უცხო ენა დიასპორაში მყოფი მოსწავლეებისთვის. ცნობილია, რომ ენა არის კომუნიკაციის საშუალება, რომელიც აზრების გამოხატვის და ერთი და იმავე ენაზე მოლაპარაკე თანამოსაუბრის გაგების შესაძლებლობას იძლევა. გასაკვირი არ არის, რომ არსებობს გამოთქმა "საერთო ენის პოვნა". ლაპარაკის უნარი არის ის, რაც განასხვავებს ადამიანს სხვა ცოცხალი არსებებისგან, ბუნებრივია, რაც უფრო მეტი ენა ვიცით, მით უფრო ფართოა ჩვენი საკომუნიკაციო წრე, მით უფრო მდიდარია ჩვენი შინაგანი სამყარო. ასე რომ, ენა სიმდიდრეა და ენის შესწავლა ამ სიმდიდრის შემენის ტოლფასია. რატომ ვსაუბრობთ სალაპარაკო ენაზე? პასუხი ნათელია. ბოლოს და ბოლოს, იმისათვის, რომ გავიგოთ, საუბრობს თუ არა ადამიანი რომელიმე კონკრეტულ ენაზე, ჩვენ ვიწყებთ მასთან საუბარს ამ კონკრეტულ ენაზე [3]. ცნობილია ელიეზერ ბენ იეჰუდას ფრთიანი ფრაზა, რომელმაც გააცოცხლა ებრაული ენა: ებრაელო, ისაუბრე ებრაულად [4]. ამ გენიოს ადამიანზე ცოტა მოგვიანებით ვისაუბრებთ. მიაქციეთ ყურადღება, რომ იგი ამბობს - ისაუბრე, და არა იკითხე ან წერე. რა თქმა უნდა, წერა-კითხვის გარეშე ენის ცოდნაზე საუბარი ნონსენსია. ჩვენ ვგულისხმობთ იმას, რომ უპირველესი მნიშვნელობის ამოცანაა უცხო ენაზე საუბრის შესწავლა. როგორ ითარგმნება ქართულ ენაზე სიტყვა - ივრითი? ეს არის მდებარეობითი სქესის ზედსართავი სახელი - ებრაული.

ფაქტია, რომ ებრაულ ენაზე, ყველა ენის სახელწოდება არის მდებარეობითი სქესის ზედსართავი სახელი, რომელიც შერწყმულია სქესის მიხედვით მდებარეობითი სქესის არსებითი სახელით «საფა» - რაც ნიშნავს „ენას“ ებრაულ ენაზე. სხვათა შორის, მსგავსი ახსნა აქვს იმ ფაქტს, რომ ქალაქებისა და ქვეყნების სახელები ებრაულადაც მდებარეობითი სქესისაა. «ირ» ქალაქი და «ერეც» ქვეყანა ასევე მდებარეობითი სქესისაა. ვისაუბროთ ებრაული ენის ისტორიაზე. ელიეზერმა გადაწყვიტა დაბრუნებოდა წინაპართა ენას - ებრაულს, აღედგინა იგი მკვდრეთით და ექცია ცოცხალ, სასაუბრო ენად, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, მან გადაწყვიტა აედორმინებინა ებრაული ენა. ელიეზერი ამტკიცებდა, რომ ამისათვის საჭირო იყო უბრალოდ ესაუბრათ ებრაულ ენაზე. მის ოჯახში არც ერთი სიტყვა არ თქმულა სხვა ენაზე. მისი უფროსი ვაჟი იტამარი პირველი ებრაელ ენოვანი შვილი იყო. მას არ შეეძლო თანატოლებთან კომუნიკაცია, რადგან ისინი ებრაულად არ საუბრობდნენ და ამის გამო, ბუნებრივია იგი თავს ძალიან მარტოსულად გრძნობდა.

ელიეზერის ქალიშვილი დოლა მოგვითხრობს, რომ ერთხელ მამამ ქუჩაში ქალი დაინახა, რომელსაც მშობიარობა დაეწყო და ტიროდა დედას ეძახდა იდიშურ ენაზე. «ირით, ივრით!» (ებრაულ ენაზე!) - შესძახა ელიეზერმა. ისრაელში მას გიჟს უწოდებდნენ. და მხოლოდ მისი ფანატიზმისა და იმ ფაქტის წყალობით, რომ მან მოახერხა მისი მსგავსი "გიჟი" თანამოაზრეების პოვნა, ამ ბრწყინვალე ადამიანის მიერ დასახული მიზანი მიღწეულ იქნა: ებრაული აღორძინდა, გახდა სწავლების, კომუნიკაციის ენა და შედეგად, აღიარებულ იქნა ისრაელის ქვეყნის სახელმწიფო ენად.

ბენ იეჰუდას უდიდეს მიღწევად ითვლება დიდი ლექსიკონის შექმნა, რომელიც აერთიანებს ძველი და თანამედროვე ებრაულ ლექსიკონებს. ლექსიკონში შეგიძლიათ იხილოთ ებრაული სიტყვები, რომლებიც შექმნილია ლექსიკონის ავტორის დაბადებამდე დიდი ხნით ადრე, ისევე როგორც ბევრი ახალი სიტყვა, ძირითადად ყოველდღიურად გამოყენებული სიტყვები. როგორ ვისწავლოთ ებრაულად საუბარი? ადამიანებს, რომლებიც, ჩვენი აზრით, უშვებენ შეცდომას და უარს ამბობენ ებრაული კითხვის სწავლაზე, ამ პროცესის სირთულის გამო, შეიძლება ვურჩიოთ გამოიყენონ სპეციალური სასაუბრო წიგნები, რომლებშიც ებრაული სიტყვები გადმოცემულია ტრანსკრიფციებით, სადაც გამოიყენება ასოები მკითხველის მშობლიურ ენაზე და მოცემულია სხვადასხვა სიტუაციებში (მაღაზიაში, რესტორანში, ტრანსპორტში, ქუჩაში) გამოყენებული ფრაზები. მაგრამ ამ შემთხვევაში თქვენ უნდა დაიხეპიროთ ეს ფრაზები და, გარდა ამისა, დიდია ალბათობა იმისა, რომ შეხედეთ თანამოსაუბრის მიერ წარმოთქმულ სრულიად გაუგებარ კითხვას ან პასუხს. რა თქმა უნდა, ებრაული ანბანი გარკვეულწილად უჩვეულოა. გარდა ამისა, ჩვენ ებრაულად ვკითხულობთ და ვწერთ მარჯვიდან მარცხნივ. მერე რა? ეს ხომ არ არის ის, რომ ზემოდან ქვემოთ ვწერდით. უნდა აღინიშნოს, რომ თუ ადამიანი მემარცხენეა, მაშინ მისთვის უადრესად მოსახერხებელია ასეთი მიმართულებით წერა. წაკითხვისთვის გამოიყენება მხოლოდ ბეჭდური ასოები. არიან ადამიანები, რომლებიც მთელი ცხოვრება ბეჭდური ასოებით წერენ, თუმცა წერითი ასოების გამოყენება ბევრად უფრო ადვილია. ასევე მრავალი ბეჭდური და წერითი ასო ერთმანეთის მსგავსია.

ხმოვანთა ნაცვლად გამოიყენება ხმოვანთა ვოკალიზაცია (ნეკუდოთი), ეს არის წერტილები და ჩხირები. თქვენ უბრალოდ უნდა დაიმახსოვროთ მათი მდებარეობა. კარგია ის, რომ ებრაულს არ აქვს დიდი ასოები. თითქმის ყველა კავშირები და წინდებული იწერება შემდეგ სიტყვასთან ერთად გადაბმულად. გარკვეულწილად რთული და უჩვეულოა წინდებულების დართვა. მაგრამ ყურადღება უნდა მივაქციოთ იმ ფაქტს, რომ წინდებულების ერთი შეხედვით რთული დაბოლოება იყოფა მხოლოდ ორ ჯგუფად. საკითხი ნაცვალსახელებთან დაკავშირებით ძალიან მარტივია, არ არსებობს მიმართვის თავაზიანი ფორმა. როგორ მივუდგეთ ებრაული გრამატიკის ყველაზე რთულ მონაკვეთს - ზმნის თემებს (ბინიანებს). ინტუიციური აზროვნების მქონე მოსწავლეებს უნდა მივცეთ დიდი რაოდენობის ზმნები ინფინიტივში (საწყის ფორმაში) სხვადასხვა ბინიანებიდან და ხაზგასმით აღვნიშნოთ, რომ ისინი ყველა იწყება ლამედ (მეთორმეტე ასო ებრაულ დამწერლობაში) ასოთი (ბგერა „ლ“). ასეთი მოსწავლეები ინტუიციურად იგრძნობენ, რომ ყველა ეს ზმნა შეიძლება დაიყოს ჯგუფებად. და შემდეგ აუხსენით მათ ბინიანების სისტემა. მოწესრიგებული გონების მქონე მოსწავლეებმა დაუყოვნებლივ უნდა ახსნან ბინიანის სისტემა და წარმოადგინონ მასალა ცხრილების სახით. იმპერატიული განწყობის პრობლემა ადვილი მოსაგვარებელია. ფორმა „გთხოვ-ს პლუს ინფინიტივი“ მარტივია და ზრდილობიანი ფორმით გამოხატავს თხოვნას. ზედსართავი სახელი სქესის და რიცხვის მიხედვით ყოველთვის ეთანხმება არსებით სახელს. ქალისა და მამაკაცის რიცხვითი სახელები ძალიან ჰგავს ერთმანეთს. თუ არ ვიცით რა სქესში გამოვიყენოთ რიცხვითი სახელი, ვიყენებთ მას მდებარეობითი სქესის მიხედვით. უბრალოდ დაიმახსოვრეთ, რომ თვის რიცხვები ყოველთვის გამოიყენება მამრობითი სქესის მიხედვით. აღსანიშნავია, რომ ებრაული აგებულია ოთხი-ასოს ფუძეთა სისტემით. ამრიგად, გარკვეული უნარ-ჩვევების არსებობისას, შესაძლებელია, ერთი სიტყვის ცოდნით, ამ სიტყვით ერთი და იგივე ფუძის მქონე რამდენიმე სიტყვა ვიპოვოთ.

არსებობს ლიტერატურა სადაც აღწერილია სასაუბრო ენის სწავლების მრავალი მეთოდი, რომლებიც საერთოა სხვადასხვა უცხო ენებისთვის [5]. მაგრამ ჩვენი აზრით, ჩვენს შემთხვევაში, 3 მეთოდი არის ყველაზე საინტერესო. მოდით განვიხილოთ ისინი.

1. არათარგმნადი მეთოდი. ეს მეთოდი ფართოდ გამოიყენება ისრაელში. სინამდვილეში, ეს არის ებრაული ენით ებრაული ენის სწავლების მეთოდი. ეს მეთოდი გამოიყენება მაშინ, როდესაც მასწავლებელი არ ფლობს მოსწავლის მშობლიურ ენას. ეს მეთოდი შესაფერისია ინტუიციური აზროვნების მქონე მოსწავლეებისთვის, როდესაც მოსწავლე რეალურად გამოიცნობს ხოლმე რას გულისხმობს მასწავლებელი. ამ შემთხვევაში ფართოდ გამოიყენება აუდიო და ვიდეო დისკები. მაგრამ ტექნოლოგიის რომელი თანამედროვე მიღწევა შეიძლება შეედაროს ადამიანთა უშუალო კომუნიკაციას? აქ კი მასწავლებელი დიდი გამოწვევის წინაშე დგება. ის უნდა იყოს მსახიობი, უპირატესად პანტომიმის თეატრის განხრით, ხელოვანი, ძალიან კომუნიკაბელური და საზრიანი. რა თქმა უნდა, ამ მეთოდს მოსწავლე შეჰყავს ებრაულ ატმოსფეროში, აფართოებს ლექსიკას, სიტყვათა მარაგს. თუმცა, სწავლების ეს მეთოდი ხშირად იმედგაცრუებულს ტოვებს სტუდენტს - მოწესრიგებული აზროვნებით, რომელსაც სჭირდება მკაფიო და ზუსტი ახსნა-განმარტებები. ბუნებრივია, მასზე შთაბეჭდილებას ახდენს თარგმნითი სწავლების მეთოდი, როდესაც მასწავლებელი ფლობს მოსწავლის მშობლიურ ენას. ამ შემთხვევაში საგრძნობლად მცირდება მასალის ახსნისთვის საჭირო დრო, მარტივდება იმ ენობრივი კონსტრუქციების ახსნის პროცესი, რომლებსაც არ აქვთ ანალოგი მოსწავლის მშობლიურ ენაში, მაგალითად ბუნდოვანი კონსტრუქციები (ორი არსებითი სახელი, რომლებიც პირდაპირ კავშირშია ერთმანეთთან: ბეით – სეფერ – სკოლა (წიგნის სახლი), ერთი და იგივე ზმნის სხვადასხვა მნიშვნელობა: ლეაზმინ- მოწვევა და შეკვეთა). სასაუბრო ებრაული ენის შესწავლისთვის ყველაზე საინტერესოდ და მნიშვნელოვნად მივიჩნევთ კომუნიკაციურ მეთოდს [5], რომელიც ეფუძნება მოსწავლესა და მასწავლებელს ან ორ ან მეტ სტუდენტს შორის უშუალო კომუნიკაციას. ამ მეთოდში ფართოდ გამოიყენება კონკრეტული სიტუაციის შესაბამისი დიალოგები და სცენები, ტექსტის მოსმენის პროცესი მისი შემდგომი გადმოცემით ან თარგმნით პირდაპირი მეტყველებიდან ირიბ საუბარში ან პირიქით. დასასრულს გვინდა აღვნიშნოთ, რომ ყველაზე მნიშვნელოვანი ფაქტორი მასალის წარმატებით ათვისებაში, არის როგორც მოსწავლის მონდომება და თავდადება, ასევე მასწავლებლის პროფესიული დონე. და კიდევ ერთი რჩევა ყველას, ვისაც სურს ისწავლოს სასაუბრო ებრაული ენა: მოუსმინეთ აუდიო დისკებს, უყურეთ მარტივ ებრაულ ენოვან ფილმებს, არ გაუშვათ ებრაულად საუბრის შესაძლებლობა და რაც მთავარია, ნუ შეგეშინდებათ შეცდომების დაშვების. საუბრის დროს დაშვებული შეცდომა არ არის საშიში რამ და საბოლოოდ გამოსწორებადია.

ლიტერატურა

1. Научное мышление и рассуждение . Психология, когнитивная психология, когнитивная неврология Под редакцией Кейта Дж. Холиока и Роберта Г. Моррисон Оксфордский справочник мышления и рассуждений Дата публикации в печати: Март 2012 г.
2. Маланов С. В. Психологические механизмы мышления человека: мышление в науке и учебной деятельности : учеб. пособие. — М. : Изд-во Московского 122 психолого-социального ин-та ; Воронеж : Изд-во НПО «МОДЭК», 2004. — 480 с.

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია დიასპორაში ებრაული ენის სწავლების თავისებურებები. ხაზგასმულია კონკრეტულად სასაუბრო ებრაული ენის როლი. ნაჩვენებია სხვადასხვა აზროვნების მქონე მოსწავლეებთან მუშაობის მეთოდებს შორის განსხვავება. მოცემულია სასაუბრო ებრაულის მოკლე ისტორია. განხილულია ებრაული ანბანისა და გრამატიკის თავისებურებები. აღწერილია სასაუბრო ებრაულის სწავლების 3 ძირითად მეთოდი.

Anna Gilels, Maia kolbaia

Methods of teaching spoken Hebrew in the diaspora

Summary

The article examines the peculiarities of teaching Hebrew in the Diaspora. The role of spoken Hebrew is emphasized. The difference in methods of working with students with different ways of thinking is shown. A brief history of spoken Hebrew is given. The peculiarities of the Hebrew alphabet and grammar are considered. 3 main methods of teaching conversational Hebrew are described